

„Nabývání vlastnictví“ – toto téma jsem si zvolil za obsah své rigorózní práce. Vybral jsem si je nejen z důvodu mého hlubšího zájmu o tuto problematiku, ale též proto, protože by jeho zpracování snad mohlo zaplnit mezeru, která v recentní české odborné literatuře v této oblasti stále přetrvává. Nemáme žádné dílo, které by se podrobněji zabývalo výše uvedeným tématem a hlouběji zkoumalo jeho jednotlivé aspekty. Vzhledem k tomu, že vlastnictví (vlastnické právo) jako stěžejní a nejdůležitější věcné právo tvoří samotný základ právního řádu vůbec a soukromého práva zvláště a je jeho neodmyslitelnou součástí, nabývá neexistence jakéhokoliv díla, které by tuto materii uceleně upravovalo, na významu. I když v současné odborné literatuře nenajdeme žádnou monografii, která by se týkala výlučně institutu nabývání vlastnictví, přesto je korektní poukázat na některá díla, jež se touto otázkou – alespoň okrajově – zabývají. Především lze uvést dílo autorů Holuba, Pokorného a Bičovského „Občan a vlastnictví v českém právním řádu“. Pracovníci soudní praxe v něm podávají základní pohled na vlastnické právo, zabývají se pojmem vlastnického práva a jeho subjektů, pojmem věci v právním smyslu, obsahem a ochranou vlastnického práva, držbou, omezeními vlastnictví, dotýkají se též institutů spoluvlastnictví, společného jmění manželů atd. Součástí textu je i kapitola vztahující se k nabývání a pozbývání vlastnictví. Jedná se tedy o publikaci, v níž je nabývání vlastnictví jen jedním z více témat. Stejně tak se institutu nabývání vlastnictví nejnověji věnoval i Bohuslav Petr ve svém díle „Vydržení v českém právu“. Již z názvu je zřejmé, že se autor zabývá pouze jedním nabývacím titulem, který však rozebral velmi podrobně. Autor se kromě hodnocení platné právní úpravy věnuje i dřívějšímu právnímu stavu, uvádí též bohatou judikaturu, odkazuje na odborné články apod. I v tomto díle však chybí (a není to jistě na škodu, neboť tento aspekt nebyl tématem knihy) celkový pohled na nabývání vlastnického práva v jeho obecném kontextu. Při psaní práce si v žádném případě nečiním nároky na to, že toto pojednání úplně a vyčerpávajícím způsobem rozebere institut nabývání vlastnictví ve všech jeho směrech. Každý jednotlivý nabývací titul by byl způsobilým tématem pro samostatnou práci. Jedná se spíše o snahu zmapovat tuto materii občanského práva a upozornit na základní principy a nedostatky platné právní úpravy a zároveň navrhnout budoucí možná řešení určitých právních institutů.

Práci jsem rozdělil celkem do šesti hlav. První z nich obsahuje obecné pojednání o institutu vlastnictví (vlastnického práva) a jeho nabývání. Druhá hlava upravuje derivativní (odvozené) nabývání vlastnictví. Ve třetí hlavě se pak věnuji originárnímu (původnímu) nabývání vlastnictví. Čtvrtá hlava obsahuje stručný exkurs o nabývání vlastnictví státem – Českou republikou. Souhrnné předpoklady nabývání vlastnictví jsou tématem hlavy páté. V závěrečné hlavě jsem shrnul nejdůležitější poznatky této práce a upozornil na flagrantní problémy pozitivní právní úpravy. Jednotlivé hlavy nemají stejný, v některých případech ani obdobný rozsah. Je to dáno zejména tím, že pojednání obsažená v jednotlivých hlavách se vztahují vždy k jiné materii. Každá materie je potom rozdílná svým rozsahem, a to zejména s ohledem na svoji důležitost a v neposlední řadě též s ohledem na množství a závažnost problémů, které se té které úpravy dotýkají. Ačkoliv tedy patří vyváženost (kvalitativní i kvantitativní) jednotlivých částí určité práce k základním předpokladům dosažení odpovídající úrovně takové práce, v některých případech to (tj. dosažení kvantitativní vyváženosti jednotlivých částí) objektivně možné není.

Při psaní používám různé prameny. Hlavní důraz kladu samozřejmě na platné právo. Tam, kde je to však možné a vhodné – zejména z hlediska komparatistického – se zaměřuji i na dřívější domácí či platné zahraniční právní úpravy (zejména potom na italský občanský zákoník a polský občanský zákoník). Vycházím tedy – kromě občanského zákoníku z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů) – především z tzv. středního občanského zákoníku z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Sb. ve znění pozdějších předpisů) a v neposlední řadě i z úctyhodného kodexu civilního práva ABGB z roku 1811 a z něj vzešlého československého obecného

zákoníku občanského. Esenciální součástí těchto pramenů je samozřejmě též literatura teoretická – jednak učebnice, komentáře a monografie, jednak různé články a příspěvky z odborného tisku. Dále uvádím některé stěžejní judikáty týkající se dané problematiky. Bylo by ovšem ke škodě věci, kdybych se v souvislosti s tímto tématem nezabýval i úvahami *de lege ferenda*. Doba je pro tyto úvahy příznivá. V České republice nyní vzniká nový civilní kodex. Je zpracován a schválen věcný záměr a v čase nedávno minulém bylo zpřístupněno paragrafové znění osnovy. Je tedy vhodné prostudovat i tyto – byť *in statu nascendi* existující – podklady a posoudit, zda bude učiněn nějaký zásadní průlom do úpravy nabývání vlastnictví, či zda zůstane v tomto směru zachována kontinuita.

Některé myšlenky naznačují, že by mohly být vyřešeny letité problémy a nejasnosti určitých právních institutů. V novém občanském zákoníku zřejmě bude pamatováno např. na institut vydržení *contra tabulas*, bude učiněn návrat k zásadě římského práva „*superficies solo cedit*“, která se významně dotýká i nabývání vlastnického práva k nemovitostem. S největší pravděpodobností se též rozšíří chápání pojmu věci v právním smyslu. O tom však více až na příslušných místech této práce.